RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ



AMERİKA KITASI II
Kıtanın fethi

KARACAN

AMERİKA KITASI II Kıtanın fethi

33

KARACAN RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

Karacan Yayınları A.Ş. adına sahibi: **ALİ KARACAN**
Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni: **ALİ SAYDAM**
Mali Koordinatör: **ÖZHAN KÜÇÜKTOPUZLU**
Teknik Koordinatör: **OĞUZ DEMİRCİOĞLU**

Yazı İşleri Müdürü: **ERCAN ALTAZLI**
Yazı İşleri Yardımcısı: **DENİZ DAĞDELEN**

Teknik Yönetmen: **ERTAN GÖKEMRE**
Teknik Müdür: **NURETTİN ÖZAKSEL**
Teknik Müdür Yardımcısı: **M. SABİT UÇUK**
İlan ve Halkla İlişkiler Müdürü: **ESER NOYAN**
Satış Müdürü: **COŞKUN GÜNGÖRER**

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 20.2.1984 tarih ve 01771 sayılı, 3.4.1984 tarih ve 2152 sayılı, 15.10.1984 tarih ve 6125 sayılı kararları ile ilk 15 sayısı özellikle ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile ortaokul öğrencilerine tavsiye edilmiş olup, bu sayısı da onaya sunulmuştur.

Renk Ayrımı: **ÇALİ GRAFİK**
Baskı: **HÜRRİYET OFSET A.Ş. HALKALI/İSTANBUL**
Kapak Baskısı: **NADİR BASIMEVİ**

Adres: **KARACAN YAYINLARI,** Basın Sarayı, Cağaloğlu-İstanbul.
Tel: 527 00 34 - 526 69 00

Fiyatı: 250 TL/Kıbrıs'ta: 330 TL



KITANIN FETHİ

KITANIN FETHİ

KRİSTOF KOLOMB TARAFINDAN KEŞ-
FEDİLMİŞ OLAN GENİŞ KITANIN FETHİNE
İLK KEZ HİSPANİOLA ADASINDAN BAŞLANDI.
ADANIN BELLİ BAŞLI YERLEŞİM MERKEZLE-
RİNDEN SANTO-DOMİNGO, 1503'TEN
BERİ YENİDÜNYA'NIN PİSKOPOS-
LUK MERKEZİ OLARAK....





... UZAKLAŞMAYI TERCİH EDİYORLARDI. ESİR ALINAN-
LARDAN ÇOĞU İSE KOLONİLER ARASINDA DAĞITILMAK-
TAYDI. ADADA İLK ŞEKERKAMIŞI TARIMI, OVANDO'NUN
ÇABALARIYLA 1505'TE GERÇEKLEŞTİ. TARIM ALANLA-
RINDA VE MADENLERDE AFRİKALI ZENCİ KÖLELERDEN
YARARLANILIRDI.



ADANIN YENİ VALİSİ, SANTA FE ANTLAŞMASI UYARINCA BABASININ YASAL MİRASINA KONMUŞ OLAN DİEGO KOLOMB İDİ. OJEDA'NIN ADAMLARINDAN FRANCİSCO PİZARRO VE VASCO NUNEZ DE BALBOA....

... KAPTANIN GECİKMESİNDEN YARARLANARAK KENDİ ADLARINA BİR KEŞİF GEZİSİNE ÇIKTILAR VE 1510 YILINDA SANTA MARİA LA ANTİGUA ADLI BİR KOLONİ KURDULAR.



3


NICUESA İSE BİR FIRTINA SONUCU PANAMA BERZAHINA KADAR SÜRÜKLENMİŞ, BİNBİR GÜÇLÜKLE KURTULDUĞUNDA DA KENDİSİNE AİT TOPRAKLAR ÜZERİNDE ANTİGUA ADLI BİR KOLONİNİN KURULDUĞUNU ÖĞRENMİŞTİ.


BALBOA'NIN KIŞKIRTTIĞI KOLONİ HALKININ KENDİSİNİ ADADA İSTEMEMESİ ÜZERİNE ÇIKTIĞI DENİZ YOLCULUĞUNDAN BİR DAHA GERİYE DÖNMEDİ.

4

ANTIGUA BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ TARAFINDAN VALİLİĞE GETİRİLEN BALBOA, KISA SÜREDE BÖLGEDE BİR EGEMENLİK KURDU. KIZILDERİLİLER ATEŞLİ SİLAHLAR VE EĞİTİLMİŞ KÖPEKLER KARŞISINDA BİRER BİRER MÜCADELEYİ KAYBEDİYOR VE ESİR DÜŞÜYORLARDI.

BALBOA BU ZAFERLER SAYESİNDE YÜKLÜ BİR SERVET EDİNMEYİ....



5

DİEGO KOLOMB, 1512'DE SANTİAGO VE HAVANA KENTLERİNİ KURMUŞ OLAN DİEGO DE VELAZQUEZ'İ KÜBA'YA DOĞRU BİR KEŞİF GEZİSİYLE GÖREVLENDİRDİ.





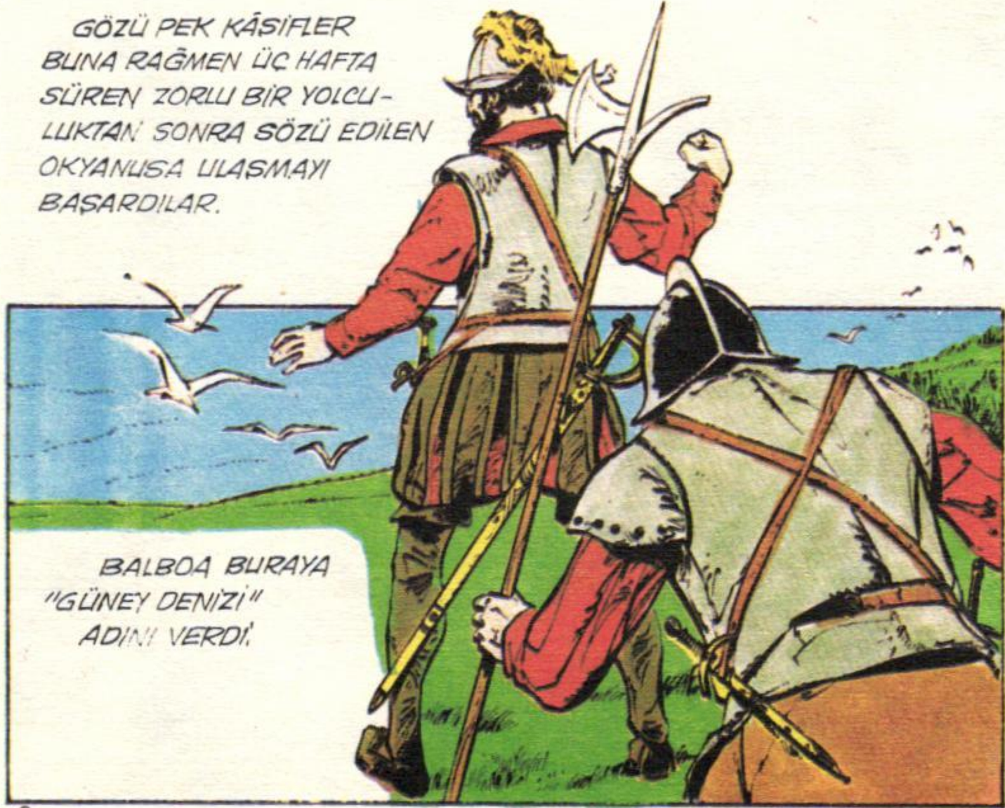
KÜBA'YA AYAK BASAN İSPANYOLLAR, BURADA TÜTÜNÜ KEŞFETTİLER. TÜTÜN TİCARETİ SAYESİNDE KISA ZAMANDA GELİSEN KÜBA KENTLERİ, BİR SÜRE SONRA YENİ KESİFLERİN BASLANGIÇ NOKTASI OLMAKTA GECİKMEDİLER.


DAHA KUZEYDE SEYREDEN PONCE DE LEON, BAHAMA TAKIMADALARI BOYUNCA İLERLE-YEREK 1513'TE FLORİDA YARIMADASINI KEŞFETTİ.


KENDİSİNE SIK SIK BAHSEDİLEN ENGİN DENİZİ VE ZENGİN İMPARATORLUĞU BULMAYA KARAR VEREN BALBOA DA AYNI YILIN EYLÜL AYINDA BERZAHI GEÇMEK AMACIYLA PUERTO CARETA'DA KARAYA ÇIKTI.

7


AŞILMASI GEREKEN YOL KISA OLMASINA RAĞMEN DOĞAL ENGELLER VE BATAKLIK-LARLA KAPLIYDI. BU ARADA DA SIK SIK KIZILDERİLİLERİN SALDIRILARINA UĞRU-YORLARDI.


GÖZÜ PEK KÂŞİFLER BUNA RAĞMEN ÜÇ HAFTA SÜREN ZORLU BİR YOLCU-LUKTAN SONRA SÖZÜ EDİLEN OKYANUSA ULAŞMAYI BAŞARDILAR.
BALBOA BURAYA "GÜNEY DENİZİ" ADINI VERDİ.

8


GERİ DÖNDÜĞÜNDE KOLONİ HALKI TARAFINDAN COŞKUYLA KARŞI-
LANAN BALBOA'YI MERKEZE ULAŞAN ŞİKÂYETLER VE RAKİPLERİNİN
BAŞLATTIĞI İSYANLAR KONUSUNDA SORGUYA ÇEKMEK
ÜZERE BİR KRALİYET MÜFETTİŞİ
BEKLİYORDU.


PASİFİK OKYANUSU'NUN KEŞFİ, VESPUCCİ'NİN TEORİLERİNİ DOĞRULAMAKTAYDI. BUNA GÖRE KEŞFEDİLEN TOPRAKLAR HİNDİSTAN'IN DOĞUSU İLE ATLAS OKYANUSU ARASINDA YENİ BİR KITAYA AİT OLMALIYDI.

9


PEKİ HİNDİSTAN'A BU YOLDAN GİDİLEMEZ MİYDİ ? BU DÜŞÜNCEYLE HAREKET EDEN İSPANYOLLAR 1515'TE JUAN DIAZ DE SOLİS KOMUTASINDAKİ ÜÇ GEMİYLE DENİZE AÇILDILAR. KITANIN SAN ROQUE BURNU HİZASINA GELDİKLERİNDE GÜNEYE DOĞRU YOLLARINA DEVAM ETTİLER VE...


...1516 ŞUBAT'INDA RIO DE LA PLATA'YA VARDILAR. SOLİS VE ADAMLARININ BİR BÖLÜMÜ, KOYUN DOĞU KIYISINDA YAŞAYAN ÇARUALAR TARAFINDAN ÖLDÜRÜLDÜ.

10


DÖNÜŞ YOLUNDA GEMİLERDEN BİRİNİN BATMASI ÜZERİNE MÜRETTEBAT SANTA CATARİ-NA ADASINA SIĞINMAK ZORUNDA KALDI, ÖTEKİ İKİ GEMİ İSPANYA'YA DÖNDÜ.
İSPANYA ADINA KRAL I. CARLOS İLE ANLAŞAN PORTEKİZLİ GEMİCİ FERNAO DE MACELLAN, 1519'DA BEŞ GEMİ VE 260 MÜRETTEBAT EŞLİĞİNDE HİNDİS-TAN'A GİDEN YOLU BULMAK VE PORTE-KİZ İLE İSPANYA ARASINDA ÇEKİŞME KONUSU OLAN...


...LA ESPECIERA (MOLÜK) ADALARINA GİTMEK ÜZERE YOLA ÇIKTI. AYNI YIL BAL-BOA, KRALİYET MÜFETTİŞİ PEDRARIAS DAVİLA TARAFINDAN KRALA İHANETLE SUÇLANMIŞ VE BAŞI KESİLEREK ÖLÜME MAHKÛM EDİLMİŞTİ.
11


MACELLAN 1520'DE PATAGONYA'DAKİ SAN JULIAN LİMANINA YANAŞTI. İRİ YARI OLAN PATAGONYALILAR BARIŞSEVER İNSANLARDI. BU NEDENLE KIŞI GEÇİRMEK ÜZERE SAN JULİAN'DA KALINMASINA KARAR VERİLDİ.


MACELLAN BU ARADA MÜRETTEBAT ARASINDA ÇIKAN BİR İSYANI BASTIRMAK ZORUNDA KALDI. ASİLERİN İKİSİ ÖLDÜRÜLDÜ, DİĞER İKİSİ BU KIYILARDA KENDİ KADERLERİNE TERK EDİLDİ.


GEMİLER 21 EKİM'DE LAS VİRGENEZ BURNU'NA ULAŞTILAR. ANCAK İÇLERİNDEN BİRİ, MÜRETTEBAT DAHA İLERİ GİTMEK...
...İSTEMEDİĞİ İÇİN İSPANYA'YA GERİ DÖNDÜ. ÖTEKİLER BERZAHIN KARŞI KIYISINA ANCAK BİR AYDA ULAŞABİLDİLER. OKYANUS O KADAR SAKİNDİ Kİ, MACELLAN BURAYA "PASİFİK" (BARIŞSEVER) ADINI VERDİ.


GEMİLER ŞİLİ'NİN GÜNEYİNİ KEŞFEDEREK MOLÜK ADALARINA DOĞRU YÖNELDİLER. ANCAK UFUKTA HÂLÂ EN UFAK BİR KARA PARÇASI GÖRÜNMEMEKTE...
...KUMANYA SULARI DA GİTTİKÇE AZALMAKTAYDI.


GEMİLER 100 GÜNLÜK BİR DENİZ YOLCULUĞUNUN SONUNDA BUGÜNKÜ MARIANA ADALARINA ULAŞMAYI BAŞARDILAR. BU, O ZAMANA KADAR YAPILAN....


...KEŞİF YOLCULUKLARININ EN UZUNUYDU. MACELLAN, MARİANA ADALARINDAN FİLİPİNLER'E GEÇTİ VE YERLİ HALKLA GEMİCİLER ARASINDAKİ DOSTANE İLİŞKİLERE TANIK OLDU.

14


EGEMENLİĞİ ALTINDAKİ TOPRAKLARLA SAVAŞ HALİNDE BULUNAN MACTAN ADASINA YANAŞTIĞINDA, YERLİLER KENDİSİNİ OK YAĞMURUNA TUTTULAR. MACELLAN ÇOK SAYIDA ADAMIYLA BİRLİKTE BU KIYILARDA CAN VERDİ (NİSAN 1521).
CANLARINI KURTARABİLENLER MOLÜK ADALARINA GERİ DÖNMEK ZORUNDA KALDILAR. SAĞLAM DURUMDA OLAN İKİ GEMİDEN BİRİNİN KAPTANI, ÖNCE AMERİKA KITASINA, ORADAN DA İSPANYA'YA DÖNMEK ÜZERE FİLODAN AYRILDI.
15


VİCTORIA ADLI GEMİNİN KAPTANI SEBASTIAN ELCANO İSE YOLA DEVAM KARARINDAYDI. HİNT OKYANUSU YOLUYLA AMERİKA'NIN EN GÜNEY UCUNU DOLAŞARAK ATLAS OKYANUSU'NA ÇIKMAYI PLANLAYAN VİCTORİA'YI BEKLEYEN EN BÜYÜK TEHLİKE, İSPANYOLLARIN BU SULARDA SEYRETMELERİNİ İSTEMEYEN PORTEKİZLİLERDİ.
16


VICTORIA ZORLU VE UZUN BIR YOLCULUĞUN SONUNDA 1522 EYLÜL'ÜNDE BİR İSPANYOL LİMANI OLAN SANLUCAR'A YANAŞTI. ÇOK AZ MÜRETTEBATIN GERİ DÖNMEYİ BAŞARDIĞI BU İNANILMAZ YOLCULUKLA DÜNYANIN YUVARLAKLIĞI TEORİSİ ISPATLANMIŞ VE İLK DÜNYA TURU TAMAMLANMIŞ OLUYORDU.
BU OLAĞANÜSTÜ YOLCULUKLA İLGİLİ BİLGİLER KONUSUNDA EN KÜÇÜK AYRINTIYI BİLE ATLAMADAN TİTİZLİKLE GÜNLÜĞÜNE KAYDEDEN GEMİ MÜRETTEBATINDAN, MACELLAN HAYRANI, ANTONİO PİGAFETTA'YA ÇOK ŞEY BORÇLUYUZ.
17


YUCATAN'DA MAYALARA AİT BÜYÜK BİR UYGARLIK KEŞFEDEN İSPANYOLLAR, BÖLGEYE YENİ SEFERLERİN DÜZENLENMESİ İÇİN HAREKETE GEÇMEKTE GECİKMEDİLER. BU AMAÇLA GÖREVE GETİRİLEN HERNAN CORTES, 11 GEMİ, 500 MÜRETTEBAT, BİRKAÇ AT VE EĞİTİLMİŞ KÖPEKLE BİRLİKTE....
...1519 YILININ SONLARINA DOĞRU KÜBA'NIN SANTIAGO LİMANINDAN DENİZE AÇILDI.
18

AMERİKA KITASINA AYAK BASMADAN ÖNCE UĞRADIĞI ÇOK SAYIDA ADADAN BİRİNDE, NİCUESA İLE BİRLİKTE ÇIKTIĞI DENİZ YOLCULUĞUNDA GEMİNİN BATMASI SONUCU BURAYA SIĞINMAK ZORUNDA KALAN BİR RAHİPLE KARŞILAŞTI VE ONU YANINA ALDI.





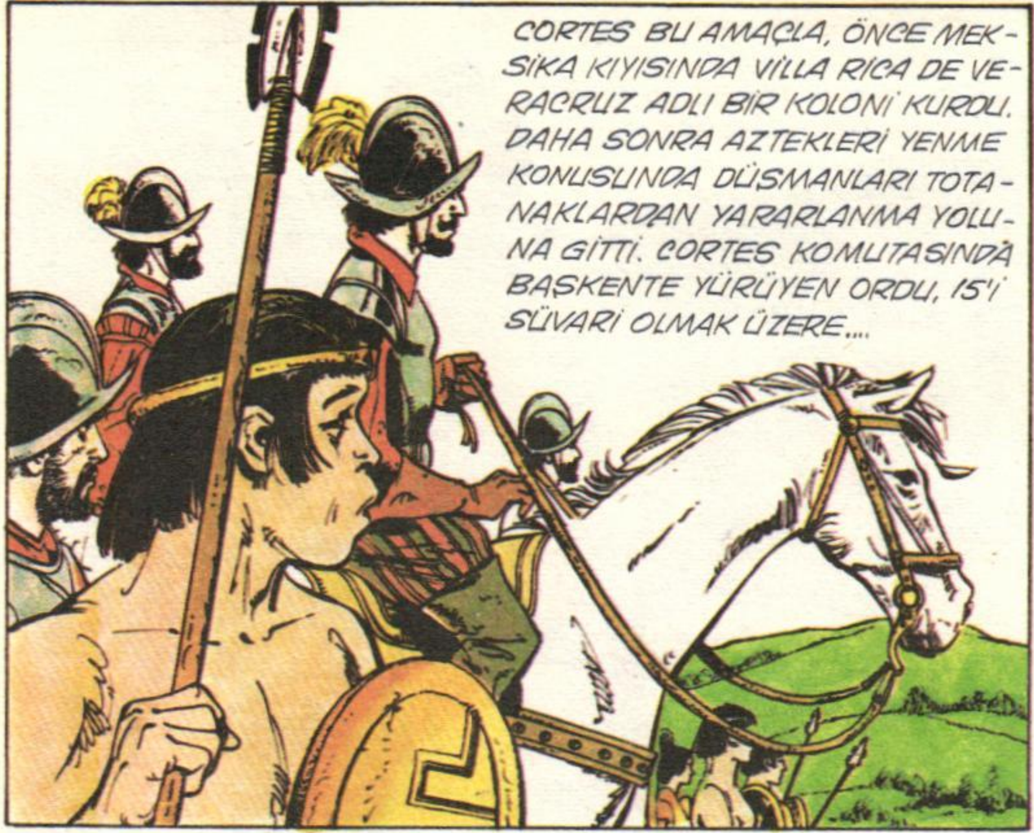
İSPANYOLLAR YUCATAN YARIMADASINDA YAŞAYAN TABASCO HALKINI KENDİLERİNE İTAATE ZORLADILAR. ESİR ALINAN VE KENDİSİNE MARİNA ADI VERİLEN KIZILDERİLİ BİR GENÇ KIZLA KAPTAN ARASINDA BAŞLAYAN DOSTLUK, İLERİDE GEMİCİLERİN BÜYÜK İŞİNE YARAYACAKTI.


KUZEYE DOĞRU YOLUNA DEVAM EDEN CORTES, EN SO-
NUNDA AZTEKLERE AİT TOPRAKLARA AYAK BASTI. KIYIDA
YAŞAYANLAR BİRTAKIM YABANCILARIN GELDİĞİ HABERİNİ
ÇABUCAK BAŞKENT TENOCHTİTLAN'A ULAŞTIRMIŞLARDI.


KRAL (TLACATECUTLİ) MOCTE-
ZUMA HABERİ DUYUNCA, DOĞUDAN
GELMİŞ OLAN BU SAKALLI BEYAZ
ADAMIN TANRI QUETZALCOATL OL-
DUĞUNA KANAAT GETİREREK KEN-
DİSİNE DEĞERLİ ARMAĞANLAR
SUNDU.

20


BUNA RAĞMEN YİNE DE YABANCILARIN BAŞKENTE GİRMELERİNE İZİN VERMEDİ. İSPANYOLLAR GÖRDÜKLERİ ZENGİNLİKLER KARŞISINDA...
...ŞAŞKINA DÖNMÜŞLERDİ. BÜTÜN BU İHTİSAM, KITANIN EN BÜYÜK VE EN ZENGİN ÜLKESİNDE OLDUKLARININ AÇIK BİR İFADESİYDİ. BU DURUMDA BÖLGENİN FETHİ DE KAÇINILMAZ OLUYORDU.
21


CORTES BU AMAÇLA, ÖNCE MEK-
SİKA KIYISINDA VİLLA RICA DE VE-
RACRUZ ADLI BİR KOLONİ KURDU.
DAHA SONRA AZTEKLERİ YENME
KONUSUNDA DÜŞMANLARI TOTA-
NAKLARDAN YARARLANMA YOLU-
NA GİTTİ. CORTES KOMUTASINDA
BAŞKENTE YÜRÜYEN ORDU, 15'İ
SÜVARİ OLMAK ÜZERE....


...400 İSPANYOL İLE 1300 KIZILDERİLİ VE YEDİ TOP-
TAN OLUŞUYORDU. YOLDA KENDİLERİNE SALDIRAN
TLAXKALTEKLERİ YENEN İSPANYOLLAR, ADI GEÇEN
KAVİMLE AZTEKLERE KARŞI ARALARINDA
BİR İTTİFAK OLUŞTURDULAR.

22

BAŞKENT YAKINLARIN-
DAKİ CHOLULA'YA VARDIKLA-
RINDA AZTEK İLERİ GELEN-
LERİ KENDİLERİNİ, GÖRÜŞ-
MELERDE BULUNMAK
ÜZERE...

...KAMP KURMAYA DAVET ETTİLER.
ANCAK PUSUYA UĞRAMA KORKUSUYLA
BU TEKLİFİ GERİ ÇEVİREN CORTES, ATEŞLİ
SİLAHLARI VE KÖPEKLERİ SAYESİNDE
BAŞLATTIĞI ANİ BİR ATAKLA, AZTEKLE-
RE KARŞI BÜYÜK BİR ZAFER ELDE
ETMEYİ BAŞARDI.





1519 KASIM'INDA MUZAFFER BİR EDAYLA BASKENTE GİREN İSPANYOLLAR, SONUNDA UZLAŞMAYA KARAR VEREN KRAL TARAFINDAN TEOCALİ TAPINAĞI YAKININDAKİ KRALİYET SARAYINDA KABUL EDİLDİLER. KABUL TÖRENİ GÜNLERCE SÜRDÜ. AZTEKLER ATLARI, ZIRHLI ASKERLERİ VE DEMİRDEN KILIÇLARI HAYRETLE SEYREDİYORLARDI. İSPANYOLLAR İSE, BU OLAĞANÜSTÜ BAŞKENTİ FETHETMİŞ OLMAKTAN DOLAYI BÜYÜK BİR ŞASKINLIK İÇİNDEYDİLER.


YERLİ HALKIN KENDİLERİNDEN SAYICA ÜSTÜN OLMASINDAN ENDİŞE DUYAN CORTES, BİR BAHANEYLE KRAL MOCTEZUMA'YI KAÇIRARAK ASKERLERİNİN GÜVENLİĞİ İÇİN...


...ONU REHİN TUTMA ... NA
GİTTİ. KAÇIRILAN KRAL ... GÜRLÜĞÜ KARŞILIĞINDA COR... S'E ÇOK SAYIDA DEĞERLİ ALTIN ... GÜMÜŞ VAAT ETMİŞ, TAPINAK... DAN BİRİNİN ...

25

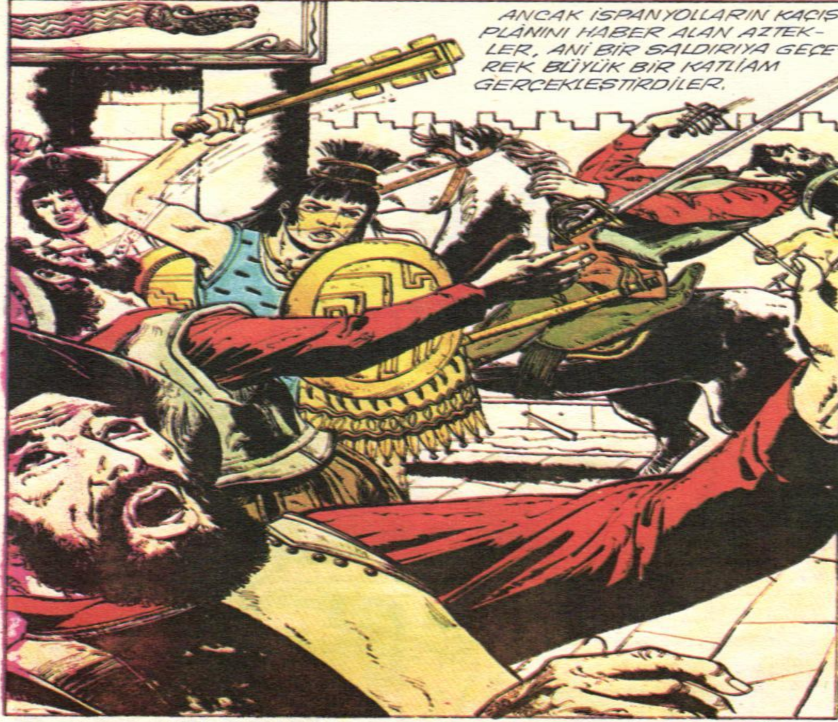

BU ARADA KÜBA VALİSİ, BAŞINA BUYRUK DAVRANDIĞINI İLERİ SÜREREK 1520 NİSAN'INDA PANFİLO DE NARVAEZ KOMUTASINDAKİ BİR BİRLİĞİ CORTES'İN ÜZERİNE GÖNDERMİŞ BULUNUYORDU.
NARVAEZ'İ YENEN CORTES, BU KEZ BAŞKENTTE BIRAKTIĞI GAR-NİZON KOMUTANI PEDRO DE AL-VARADO TARAFINDAN BAŞLATI-LAN KIZILDERİLİ KATLİAMINDAN DOĞAN OLAYLARLA UĞRAŞMAK ZORUNDA KALDI.
26


BU ARADA HÂLÂ REHİN OLARAK TUTULAN KRAL DA HALKINI SÜKÛNETE DAVET ETMEK İSTERKEN ONLARIN TEPKİSİYLE KARŞILAŞMIŞ VE ATILAN TAŞLARLA YARALANARAK BİR SÜRE SONRA ÖLMÜŞTÜ.


AYAKLANMANIN ARTMASI ÜZERİNE CORTES ASKERLERİNE ŞEHRİ TERK ETMELERİ İÇİN EMİR VERDİ.

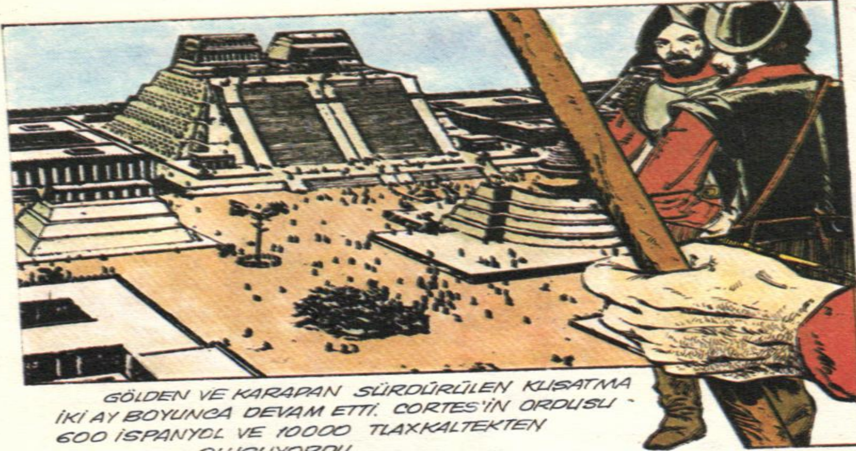

DAHA SONRA BU ZAFERDEN
RET ALARAK ADACIKLAR ÜZERİNDE KURULMUŞ OLAN BAŞKENTİ FETHETMEK İÇİN YENİ BİR TAARRUZ PLANI HAZIRLAMAYA BAŞLADI.


BU ARADA BAŞKENT AVRUPALILAR TARAFINDAN GETİRİLMİŞ OLAN ÇİÇEK HASTALIĞINDAN KIRILIYORDU. SALGIN SIRASINDA HAYATINI KAYBEDEN MOCTEZUMA'NIN YERİNE KRALLIĞA GUATİMOZİN GETİRİLDİ.



BU OLAYLAR SIRASINDA İSPANYOLLARIN HEMEN HEMEN YARISI İLE 2000'DEN FAZLA TLAXKALTEK HAYATINI KAYBETTİ. İSPANYOL-LARI BU TOPRAKLARDAN KOVMAKTA KESİN KARARLI OLAN AZTEK-LER KENDİLERİNİ İZLEMEYE DEVAM ETTİLER. ORDUSUNU TLAXCA-LA'DA YENİ KIZILDERİLİ GÜÇLERLE TAKVİYE EDEN CORTES, 1520 TEMMUZ'UNDA KARŞI ATAĞA GEÇEREK OTUMBA'DA AZTEKLERE KARŞI BÜYÜK BİR ZAFER ELDE ETTİ.

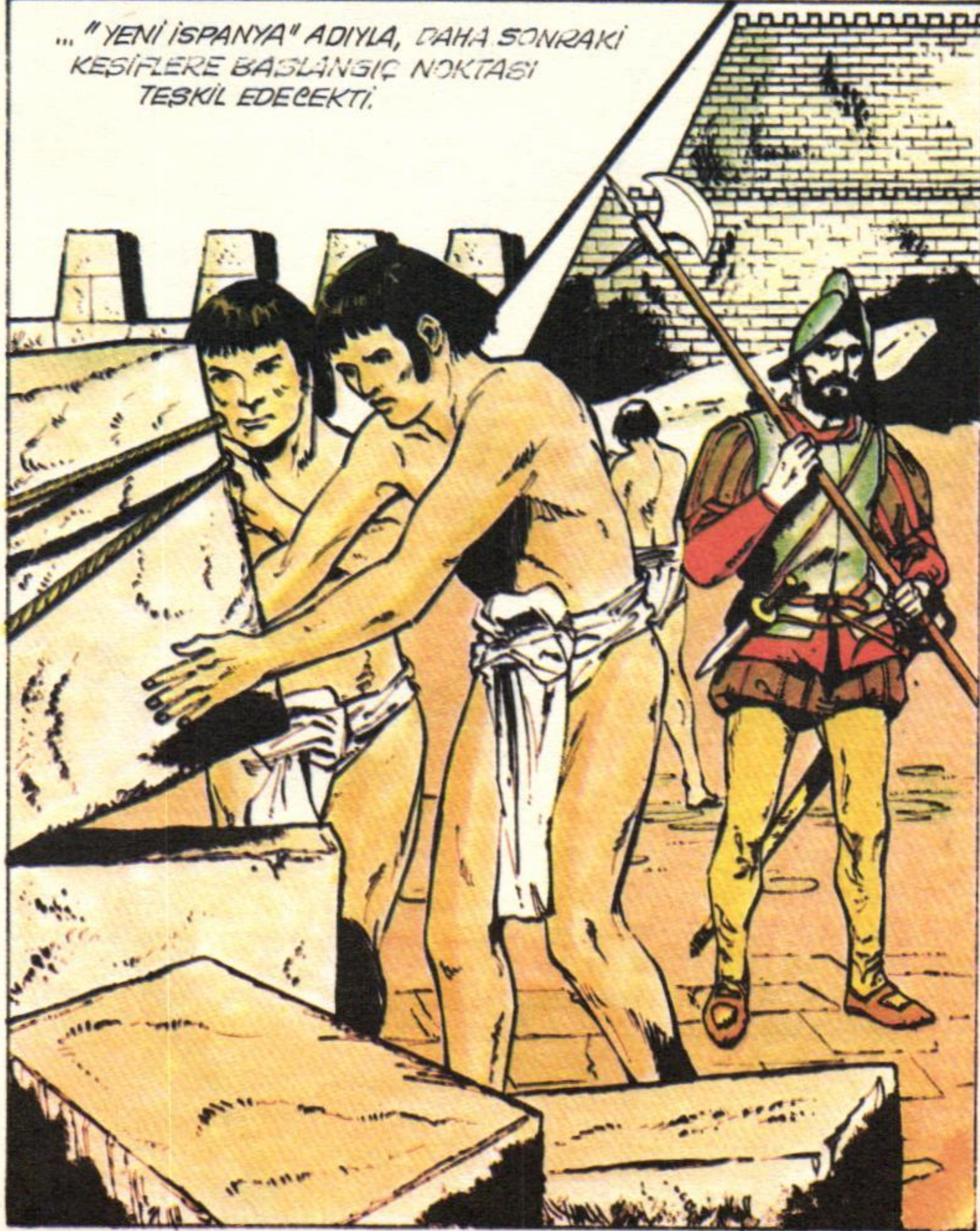
28





30

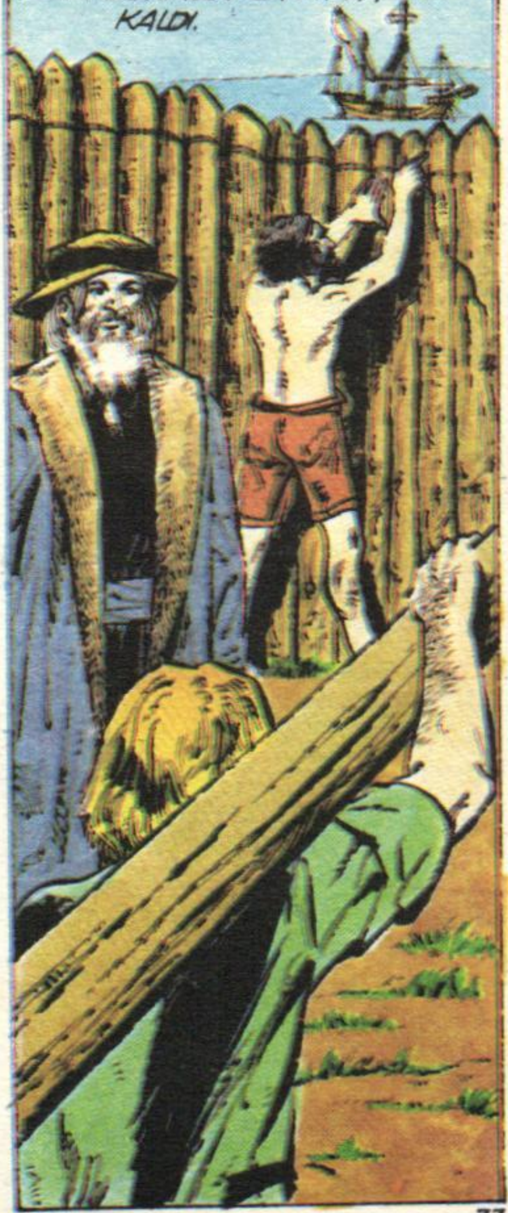
KISA BİR SÜRE SONRA İMPARATORLUĞUN GERİ KALAN KISMI DA İSPANYOLLARIN DENETİMİNE GİRDİ. BÜYÜK BİR BÖLÜMÜ YAKILIP YIKI-LAN BAŞKENT, BATI TARZINDA YENİDEN İNŞA EDİLEREK "MEXİCO" ADINI ALDI. CORTES'İN ELE GEÇİRDİĞİ TOPRAKLARDA KURULMUŞ BU EN GENİŞ İSPANYOL KOLONİSİ KISA ZAMANDA...





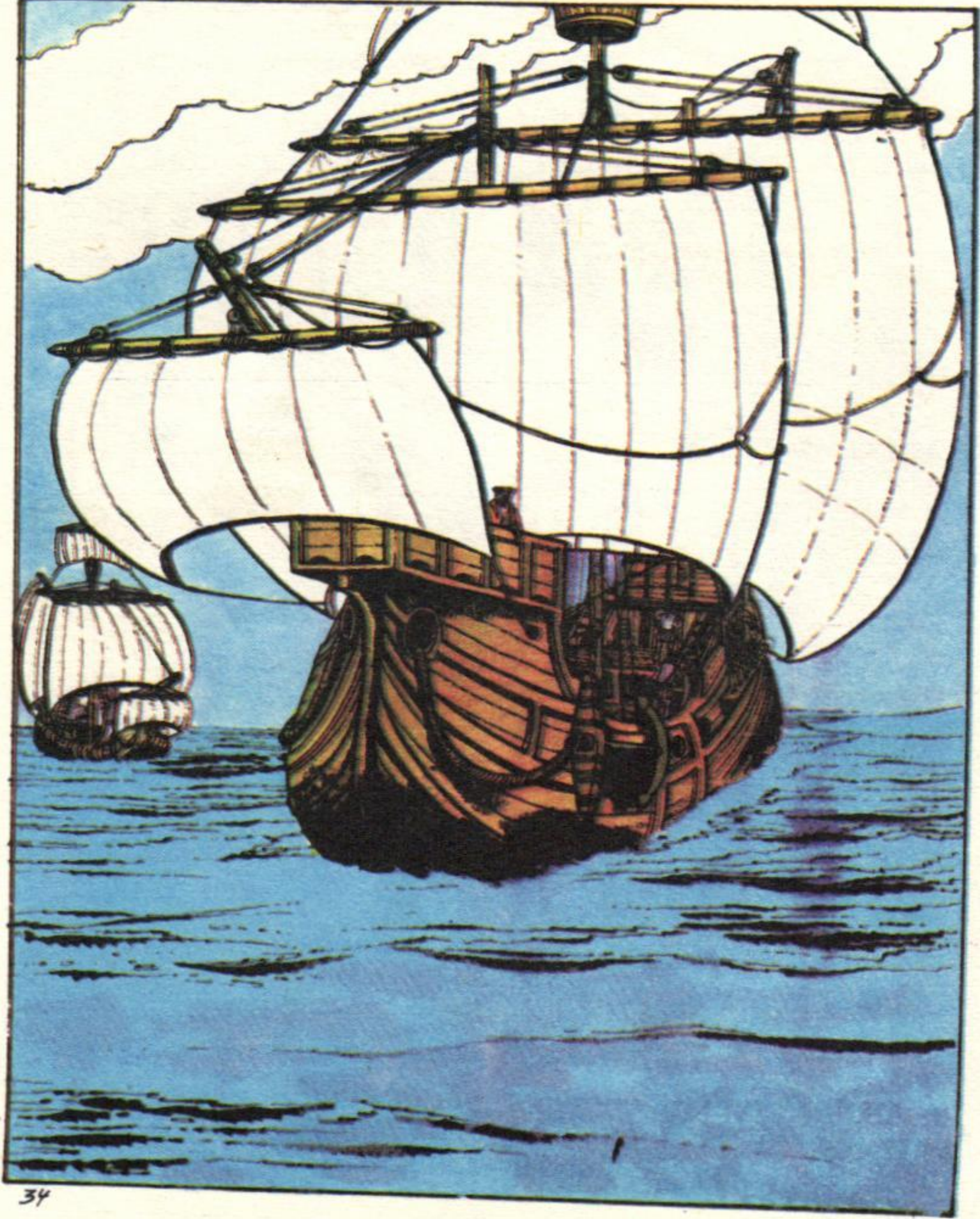
1524 YILINDA BURADAN YOLA ÇIKAN PEDRO DE ALVARADO VE CRİSTOBAL DE OLİD ADLI KÂŞİFLER, GUATEMALA, SALVADOR VE HONDURAS'I FETHETTİLER. YENİ İSPANYA'NIN ÇEVRESİNDEKİ TOPRAKLAR İSE BİZZAT CORTES TARAFINDAN ELE GEÇİRİLDİ.
HONDURAS KÖRFEZİ
TRUJILLO
KARAYİP DENİZİ
SAN SALVADOR
LEON
MANAGUA GÖLÜ
NİCARAGUA GÖLÜ
SAN JUAN
NICOYA YARIMADASI
PORTO BELLO
DARİBİ KÖRF.
SANTA MARİA LA ANTIGUA
PASİFİK OKYANUSU
VASCO NUNEZ DE BALBOA
GASPAR DE ESPINOSA
GIL GONZALEZ DAVILA
ERNANDEZ DE CORDOBA
PEDRO DE ALVARADO
CORTES
SARLKEN'İN GEMİLERİ PORTEKİZ'İN BÜYÜK ENGEL-LEMELERİNE RAĞMEN MA-CELLAN'IN KEŞFETMİŞ OLDU-ĞU SULARDA İLERLEMELE-RİNİ SÜRDÜRDÜLER.
32


BUNLARDAN BİRİNİN KAPTANI OLAN SEBASTİAN CABOTO BREZİL-YA SAHİLLERİNDE SOLİS'İN MÜRET-TEBATINDAN GERİYE KALANLARLA KARŞILAŞTI VE ONLARDAN KITANIN İÇ KISIMLARINDA BÜYÜK BİR İM-PARATORLUĞUN VAR OLDUĞUNU...


...ÖĞRENDİ. 1526'DA RİO DE LA PLATA'YI KEŞFEDEN VE PARA-NA İLE PARAGUAY NEHİRLERİNDE BİR ARAŞTIRMA YAPAN SEBASTİ-AN CABOTO, ARJANTİN'DE SANCTİ SPİRİTUS ADLI MÜSTAHKEM BİR MEVKİ KURDU. ANCAK KIZILDE-RİLİLER YÜZÜNDEN İNKA İMPA-RATORLUĞU'NA ULAŞAMADAN GERİ DÖNMEK ZORUNDA KALDI.

33

FRANCİSCO PİZARRO, DİEGO DE ALMAGRO VE RAHİP HERNANDO DE LUQUE'DEN OLUŞAN ÜÇLÜ, YENİ BİR SEFERE ÇIKMAK İÇİN PEDRARİAS TARAFINDAN 1519'DA KURULMUŞ OLAN PANAMA'DA BİR ARAYA GELDİLER. İÇLERİNDEN PİZARRO VE ALMAGRO, 1526'DA İKİ GEMİ İLE DENİZE AÇILDI. HER İKİ GEMİCİ DE GÜNEY PASİFİK'İ İZLEYEREK ALTIN MADENLERİNE ULAŞACAKLARINI UMUYORLARDI.





BUNUN ÜZERİNE ALMAGRA'NIN YARDIM GETİRMEK VE BÖLGE-DEKİ ALTIN YATAKLARININ DELİLİ OLMAK ÜZERE BİR PARÇA ALTINI ÖRNEK OLARAK GÖSTERMEK İÇİN PANAMA'YA DÖNMESİNE KARAR VERİLDİ.

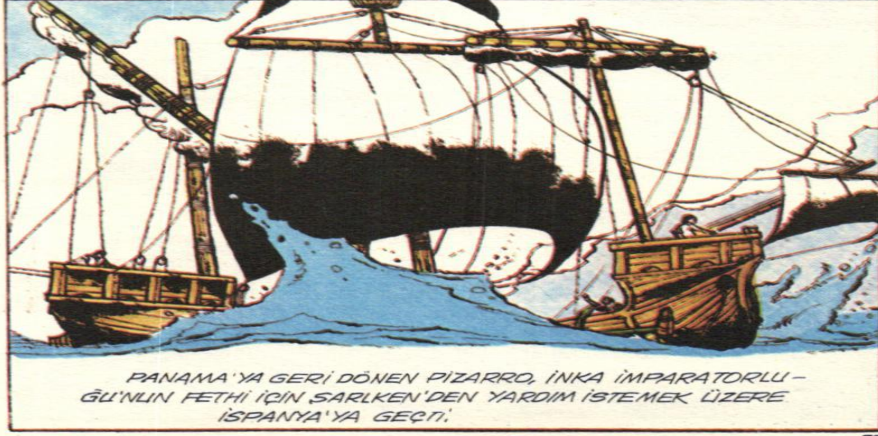
ANCAK HER İKİ GEMİCİNİN DE
TUTUMLARINDAN ŞİKÂYETÇİ OLAN
PANAMA VALİSİ, YARDIM TEKLİFİNİ
REDDEDEREK HER İKİ GEMİYE DE
EL KOYDU.





BUNA RAĞMEN ROTASINDA
DİRENEN PİZARRO, YANINDAKİ
13 SADIK ADAMI İLE BİRLİKTE
YOLUNA DEVAM ETTİ VE...


...İNKALARIN QUAYAQUIL KÖR-
FEZİNDEKİ (KUZEY PERU) TOPRAK-
LARINA (TUMBEZ) ULAŞMAYI BAŞARDI.
ARAŞTIRMALARI İNKALARIN DA AZTEKLER
KADAR İLERİ BİR MEDENİYET SEVİYESİNE
ULAŞTIKLARINI GÖSTERMEKTEYDİ.


PANAMA'YA GERİ DÖNEN PİZARRO, İNKA İMPARATORLU-
ĞU'NUN FETHİ İÇİN ŞARLKEN'DEN YARDIM İSTEMEK ÜZERE
İSPANYA'YA GEÇTİ.
37


TUMBEZ'DE ÖĞRENDİĞİNE GÖRE
ATAHUALPA BİR İÇ SAVAŞ SONUN-
DA KARDEŞİ HUASCAR'I YENMİŞ
VE İNKA UNVANIYLA İMPARATOR-
LUĞUN BAŞINA GEÇMEYİ
BAŞARMIŞTI.


GÜNEYE DOĞRU
YOLLARINA DEVAM
EDEN GEMİCİLER,
AND DAĞLARI'NI
AŞARAK 1532 KA-
SIM'INDA
CAJAMARCA'YA AYAK
BASTILAR.
39


1530'DA PANAMA'YA DÖNDÜĞÜNDE KENDİSİNE KASTİLYA'NIN VALİLİĞİ GÖREVİ VERİLMİŞ, ALMAGRO TUMBEZ VALİLİĞİYLE YETİNMEK ZORUNDA KALMIŞ. LUQUE İSE TUMBEZ'NİN PİSKOPOSLUĞUNA GETİRİLMİŞTİ.


ŞARLKEN'DEN GEREKLİ YARDIMI SAĞLAYAN PİZARRO, KARDEŞLERİNİ DE KENDİSİYLE GELMEYE RAZI EDEREK 1531 YILI BAŞLARINDA ÜÇ GEMİ VE 180 MÜRETTEBATLA DENİZE AÇILDI.

38


PEKİ, SADECE 177 KİŞİ BU KOSKOCA İMPARATORLUĞA NASIL SAHİP OLACAKTI?.. PİZARRO BİR HİLEYE BAŞVURARAK İNKA'YI KONUK OLARAK KARARGÂHINA DAVET ETTİ VE BİRDENBİRE ADAMLARINI....
...ÜZERİNE SALDIRTARAK ONU REHİN ALDI.

40

TUTUKLANAN KRAL, ÖZGÜRLÜĞÜNE KARŞILIK PİZARRO'YA REHİN OLARAK TUTULDUĞU ODAYI YERDEN ELİNİ KALDIRDIĞI YÜKSEKLİĞE KADAR DOLDURACAK ALTIN VE GÜMÜŞ VERDİ VE BU HAZİNEYİ TAŞIYABİLMESİ İÇİN KENDİSİNE İKİ AY SÜRE TANIDI.



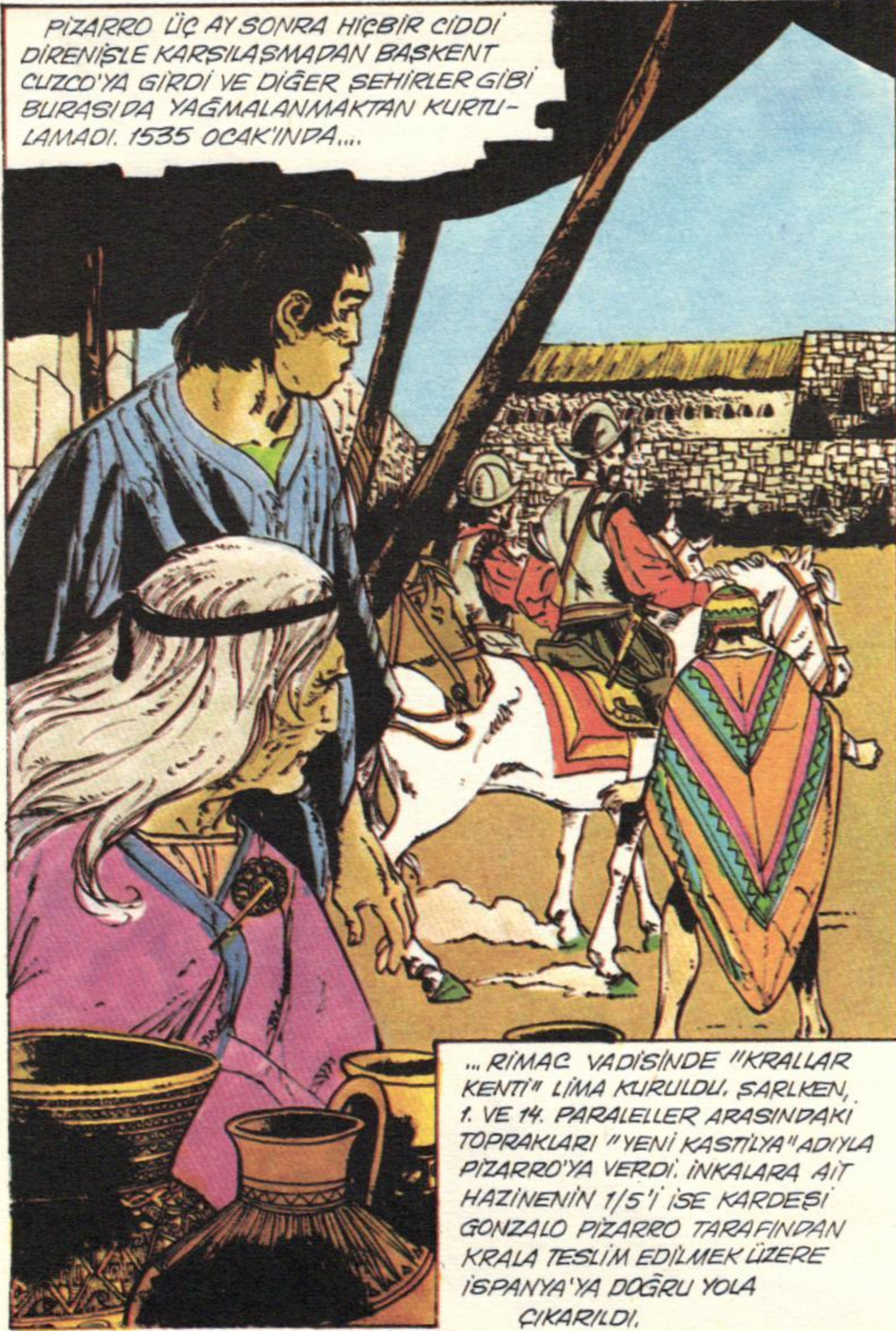
41


İMPARATORLUĞUN DÖRT BİR YANINDAN BAŞKENTE ALTIN YAĞMAYA BAŞLADI. ALTININ EŞİT OLARAK PAY EDİLMESİ İÇİN ERİTİLMESİ GEREKİYORDU.


ANCAK BU ÇARE BİLE İSPANYOLLAR ARASINDA MEYDANA GELEN ÇIKAR ÇATIŞMALARINI ENGELLEYEMEDİ.

42


HAZİNESİ KARŞILIĞINDA ÖZGÜRLÜĞÜNÜ İSTEYEN ATAHUALPA, ÜLKEDE YENİ BİR İSYAN BAŞLATACAĞI DÜŞÜNCESİYLE, KARDEŞİNİN ÖLÜMÜNE NEDEN OLMAKLA SUÇLANARAK 1533 YILI AĞUSTOS'UNDA ÖLÜME MAHKÛM EDİLDİ.
KRALIN ÖLÜMÜYLE BİRLİKTE ÜLKENİN BÜTÜN YÖNETİMİ İS-PANYOLLARA GEÇTİ. KRALİYET SOYLULARI ARASINDA SIRASIYLA BAŞA GEÇEN TUPAC VE MANCO INCA DA İSPANYOLLARIN BİRER KUKLASI OLMAKTAN İLERİ GİDEMEDİLER.
43


PİZARRO ÜÇ AY SONRA HİÇBİR CİDDİ DİRENİŞLE KARŞILAŞMADAN BAŞKENT CUZCO'YA GİRDİ VE DİĞER ŞEHİRLER GİBİ BURASI DA YAĞMALANMAKTAN KURTULAMADI. 1535 OCAK'INDA....
... RIMAC VADİSİNDE "KRALLAR KENTİ" LİMA KURULDU. ŞARLKEN, 1. VE 14. PARALELLER ARASINDAKİ TOPRAKLARI "YENİ KASTİLYA" ADIYLA PİZARRO'YA VERDİ. İNKALARA AİT HAZİNENİN 1/5'İ İSE KARDEŞİ GONZALO PİZARRO TARAFINDAN KRALA TESLİM EDİLMEK ÜZERE İSPANYA'YA DOĞRU YOLA ÇIKARILDI.
44


YENİ KASTİLYA KISA ZAMANDA DAHA SONRAKİ SEFERLERE BAŞLANGIÇ NOKTASI OLMAKTA GECİKMEDİ. BURADAN YOLA ÇIKAN FRANCISCO DE ORELLANA, ÖNCE MARANON'A, DAHA SONRA AMAZON'A İNEREK ATLANTİK'E ULAŞTI VE BURADAN İSPANYA'YA GEÇEREK, KEŞFETMİŞ OLDUĞU TOPRAKLARIN ÜZERİNDEKİ HAKLARIN KENDİSİNE VERİLMESİNİ SAĞLADI.


KENDİ ADINA YOLCULUĞA ÇIKAN DİEGO DE ALMAGRO DA BOLİVYA VE AND DAĞLARI'NI AŞARAK 1536 YILINDA ŞİLİ'NİN İÇ KISIMLARINA KADAR UZANDI, ANCAK BÖLGENİN FAKİRLİĞİ KARŞISINDA UMUTSUZLUĞA KAPILARAK GERİ DÖNDÜ.


AYNI YIL PEDRO DE MENDOZA, İSPANYA'DAN YOLA ÇIKARAK RİO DE LA PLATA'YA VARDI VE BURADA SANTA MARİA DE BUENOS AİRES LİMANINI KURDU.


ORADAN İNKA İMPARATORLUĞU'NA GİTMEK ÜZERE PARANA'YA GEÇTİ.

46


BUGÜNKÜ PARAGUAY TOPRAKLARINI HEDEF ALAN SEFERİN KAPTANLARI JUAN DE AYOLAS İLE MARTİNEZ İRALA İDİ.


KARA YOLUYLA BATIYA DOĞRU DEVAM EDEN AYOLAS ANDLAR'IN ETEKLERİNDE BAZI GÜMÜŞ KIRINTILA-RINA RASTLADI.

47


PARAGUAY İÇLERİNDE İLERLEDİĞİ BİR SIRADA KIZILDERİLİLERİN SALDIRISI SONUCU HAYATINI KAYBETTİ.


JUAN DE SALAZAR GEZİSİ SIRASINDA TARIMLA UĞRAŞAN BİR KABİLENİN YAŞADIĞI BİR KÖYE RASTLADI VE 1537'DE BURADA ASUNCİON ADLI BİR KOLONİ KURDU.

48


KISA BİR SÜRE SONRA HASTALANAN PEDRO DE MENDOZA, BUENOS AİRES'İ TERK ETTİ. SIK SIK AÇLIK VE KIZILDERİLİ TEHLİKESİNE KALAN KALEYİ YÖ- NETME GÖREVİ ARTIK İRALA'YA DÜŞÜYORDU.


KIZILDERİLİ SALDIRILARININ ARTMASI SONUCU KOLONİ HALKI ÇAREYİ BUENOS AİRES'İ TERK EDEREK ASUNCİON'A YERLEŞMEDE BULDU.

49

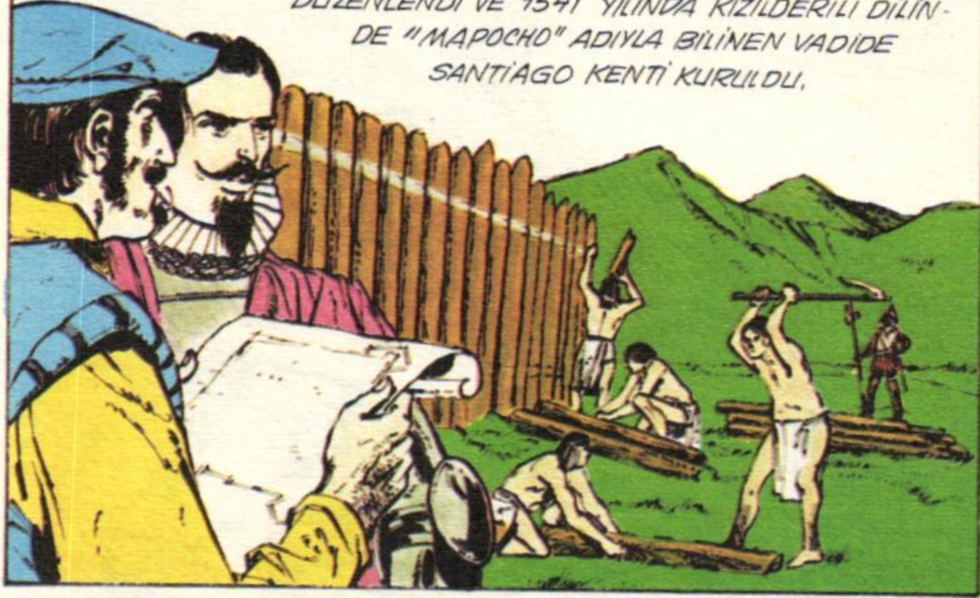

BU ARADA KARAYİP DENİZİ'NİN KOLOM-
BİYA SAHİLLERİNDE PEDRO DE HEREDİA
TARAFINDAN CARTAGENA KOLONİSİ
KURULMUŞ BULUNUYORDU. MAGDA-
LENA NEHRİNDE SEYREDEN JİME-
NEZ DE QUESADA....


...YAYAN OLARAK SÜRDÜRDÜĞÜ
ZORLU BİR YOLCULUKTAN SONRA
KOLOMBİYA'NIN İÇ KISIMLARINA
ULAŞMAYI BAŞARDI VE ÇİBÇA-
LARI EGEMENLİĞİ ALTINA ALDI.
1537-1538 YILLARI ARASINDA
BOGOTA'YA KADAR UZA-
NARAK....


...ADI GEÇEN BÖLGEDE BAĞIMSIZ BİR YÖNETİM KURDU. BİRKAÇ YIL SONRA YENİ GRANADA ADLI BU BÖLGENİN YÖNETİMİ ŞARLKEN TARAFINDAN KENDİSİNE BIRAKILACAKTI.


YENİ KASTİLYA'DA (PERU) YAŞAYAN İSPANYOLLAR ARASINDA DEVAM EDEN ÇATIŞMALAR BİR İÇ SAVAŞI DA BERABERİNDE GETİRDİ.
51


İNKA İMPARATORLUĞU'NUN YIKILMASINDA ÖNEMLİ ROLÜ OLAN TARİHİ ŞAHSİYETLERDEN ALMAGRO 1538'DE, PİZARRO İSE 1541'DE ÖLDÜRÜLDÜ. ALMAGRO'NUN OĞLUNU DA ERTESİ YIL AYNI AKIBET BEKLİYORDU.
52


İÇ SAVAŞIN SÜRDÜĞÜ YILLARDA PİZARRO'NUN SUBAYLA-RINDAN PEDRO DE VALDİVİA TARAFINDAN ŞİLİ'YE BİR SEFER DÜZENLENDİ VE 1541 YILINDA KIZILDERİLİ DİLİN-DE "MAPOCHO" ADIYLA BİLİNEN VADİDE SANTİAGO KENTİ KURULDU.


VALVİDİA BU TOPRAKLARA "YENİ ESTRAMADURE" ADINI VEREREK KENDİ İDARESİNDE YEREL BİR MECLİS OLUŞTURDU. BAŞLANGIÇTA BU DURUMU KABUL ETMİŞ GİBİ GÖRÜNEN KIZILDERİLİLER....

53


....KISA BİR SÜRE SONRA SALDIRIYA GEÇEREK SANTİAGO'YU YERLE BİR ETTİLER. VALDİVİA PERU'DAN YARDIM GELMESİ ÜZERİNE ŞEHRİ....

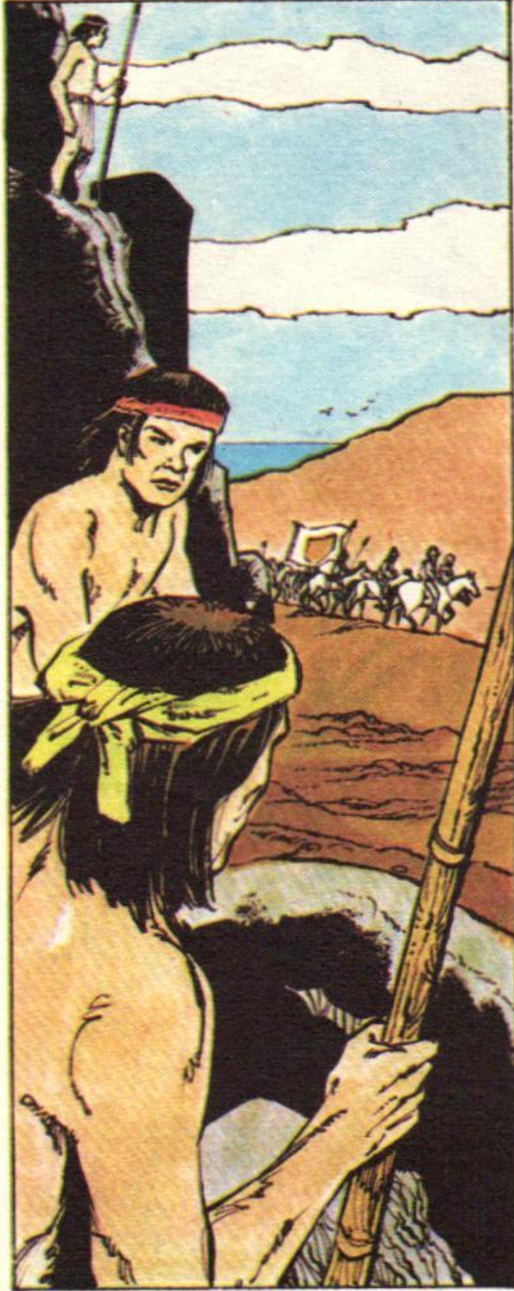

...YENİDEN KURMA ÇALIŞMALARINA BAŞLADI VE KIZILDERİLİLERİ YENİLGİYE UĞRATARAK 1547'DE LİMA'YA DÖNMEDEN ÖNCE COQUIMBO VADİSİNDE LA SERENA ADLI YENİ BİR KOLONİ KURDU.

54


KRALLAR KENTİ LİMA'DA DA DURUM PEK PARLAK DEĞİLDİ. ŞEHİRDE BİR İSYAN BAŞLATAN GONZALO PİZARRO, KRAL NAİBİNİ ÖLDÜREREK YÖNETİMİ DEVRALMIŞTI.
ANCAK ŞARLKEN TARAFINDAN BÖLGEYE GÖNDERİLEN PEDRO DE LA GASCA PİZARRO'YU YENEREK....


...1548'DE BARIŞI SAĞLADI. FRANCİSCO PİZARRO'NUN KARDEŞİ OLAN GONZALO PİZARRO İSE BU HAREKETİNİN CEZASINI KANIYLA ÖDEDİ.

ŞİLİ'YE DÖNEN VALDİVİA, SINIRLARINI GÜNEYE KADAR GENİŞLETEREK 1550'DE TALCAHUANO KÖRFEZİNDE CONCEPCİON ADLI BİR KOLONİ KURDU VE ARAUKANLARLA MÜCADELEYE BAŞLADI.





AYRI KABİLELER HALİNDE YAŞAYAN ARAUKANLAR ŞEFLERİ LAUTARO KOMUTASINDA BİRLEŞEREK 1554 YILINDA BÜYÜK BİR İSYAN BAŞLATTILAR.


BU KEZ KENDİ SİLAHLARI YERİNE DÜŞMAN-
DAN ÇALDIKLARI ATLARDAN VE DEMİR UÇLU
KARGILARDAN YARARLANIYORLARDI.
ARAUKANLARIN İSPANYOLLARLA MÜCADE-
LESİ TAM BİR YÜZYIL BOYUNCA SÜRDÜ ANCAK
SONUÇ DEĞİŞMEDİ.
57


ŞİLİ'NİN FETHİNİ KUZEYBATI ARJANTİN'İN FETHİ İZLEDİ VE BOLİVYA'NIN YÜKSEK YAYLA-LARINDAN RİO DE LA PLATA'YA KADAR UZANAN TOPRAKLAR İSPANYOLLARIN ELİNE GEÇTİ.


BU DURUMDA AMERİKA KITASININ KEŞFİNİ İZLEYEN SON 50 YILIN SONUNDA AZTEK VE İNKA İMPARATORLUĞU TARİHE KARIŞMIŞ OLUYORDU.

58

BİRİNCİ ETAP TAMAMLANMIŞ,
ŞİMDİ SIRAYI BU GENİŞ TOPRAK-
LARA İSPANYOL AİLELERİNİ YER-
LEŞTİRMEK KALMIŞTI.



59

DÖNEMİN KRONOLOJİK GELİŞİMİ

1496
Hispaniola adasında Bartolomeo Kolomb tarafından Santo-Domingo adlı bir koloni kuruldu.

1502
Santo-Domingo valiliğine bu tarihte Nicolas de Ovando getirildi.

1508
Ovando'nun emri üzerine yola çıkan Ponce de Leon, Porto Riko'yu keşfederek bir yıl sonra burasını egemenliği altına aldı. Küba sahilleri Occampo tarafından fethedilmiş durumdaydı. Nicuesa ve Ojeda adlı gemiciler, Darien körfezini fethetmek üzere bir araya geldiler.

1509-1510
Santo-Domingo valiliğine Kristof Kolomb'un oğlu Diego Kolomb atandı. Denize açılan Nicuesa ve Ojeda'yı kötü bir akıbet bekliyordu. Nicuesa'ya ait topraklar üzerinde Ojeda'nın adamı Enciso tarafından 1510 yılında Santa Maria La Antigua kolonisi kuruldu.

1511
Antigua Belediye Meclisi tarafından Enciso'nun yerine valiliğe atanan Balboa, sınırlarını genişletme yolunda bazı girişimlerde bulundu. Küba'nın fethine girişen Diego de Velazquez bir yılın sonunda Santiago adlı merkezi kurmayı başardı. Kıtada ilk "audencia" bu tarihte Santo-Domingo'da kuruldu.

1513
Panama berzahını kateden Balboa, Pasifik Okyanusu'na ulaştığında buraya "Güney Denizi" adını verdi. Aynı yıl Ponce de Leon Florida yarımadasını keşfederek Bahama takımadalarına ulaştı.

1516
Okyanuslararası bir yol arayan Juan Diaz de Solis, Rio de la

Plata'ya vardığında Kızılderililerce öldürüldü.

1517

Yucatan'ı keşfeden Hernandez de Cordoba sahil boyunca bir dizi yolculuk yaptı. Ertesi yıl Grijalva komutasında yola çıkan bir filo bu keşifleri doğrulayarak bölge hakkında yeni bilgiler edindi. Bu bilgilerden yararlanan Valezquez bölgenin fethi için Küba'da hazırlıklara başladı

1519

İki yıl sonra adı geçen bölgeyi fethetmek üzere Havana'dan denize açılan Hernan Cortes'in Meksika sahilinde "Villa Rica de Veracruz" adlı bir koloni kurması ve koloni meclisi tarafından genel vali seçilmesi, Velazquez ile aralarının açılmasına yol açtı. Cempoala'da yaşayan Totonakların yardımıyla kıtanın içlerine doğru ilerlemesini sürdüren Cortes, Tlaxkaltekleri yenerek onlarla kurduğu ittifak sonucu Azteklere ait Cholula kentini ele geçirdi.

1520

Velazquez tarafından üzerine gönderilen Panfilo de Narvaez'i yenerek bölgedeki üstünlüğünü bir kat daha artırdı. Tenochtitlan'da durumun her gün biraz daha gerginleşmesi, Azteklerin isyanıyla sonuçlandı. Aztekler barış yanlısı krailarını öldürerek şehirden kaçmak isteyen Cortes ve adamlarına ağır kayıplar verdirdiler. Buna rağmen Cortes birkaç gün sonra Aztekleri Otumba'da yenmeyi başardı ve askerlerini yeniden düzene koyarak başkent üzerine yürüdü. Macellan Güney Amerika kıtasının güney ucunda kendi adıyla anılan boğazı keşfederek Pasifik Okyanusu'na ulaştı.

1521

Cortes başkenti uzun bir süre karadan ve gölden kuşattıktan sonra Kızılderililerin umutsuz direnişine rağmen şehri ele geçirdi ve buraya "Mexico" adını verdi. Macellan aynı yıl Filipinler'e ayak bastı ve burada çıkan bir çatışma sonucu öldürüldü.

1522
İlk dünya turunu tamamlayan Elcano, beraberinde 17 adamı olduğu halde İspanya'ya geri döndü. Panama'dan yola çıkan Gonzalez Davila, bugünkü Nicaragua topraklarını keşfetti. Ertesi yıl Hernandez de Cordoba tarafından Managua Gölü kıyısında Leon adlı bir koloni kuruldu.

1524
Mexico'dan yola çıkan Alvarado, Guatemala ve Salvador'u keşfetti. Cristobal de Olid, Honduras'a ayak bastı. Kısa bir süre sonra Orta Amerika'nın geri kalan bölümleri bizzat Cortes tarafından fethedildi. Pizarro ve Almagro Pasifik Okyanusu kıyısında ilerleyerek San Juan ırmağı ağzına vardılar ve İnka İmparatorluğu ile ilgili çok sayıda bilgiyle geri döndüler.

1528-1529
Şarlken tarafından Venezuela'nın fethiyle görevlendirilen Welser'ler, 1546'da yine kral tarafından bu görevden alındılar. Sebastian Caboto ve Diego Garcia İspanya'dan yola çıkarak Macellan'ın izlemiş olduğu rota üzerinden Arjantin kıyılarına vardılar. Pizarro, Almagro ve Luque'ten oluşan üçlü, 1529'da İnka İmparatorluğu'nun fethi ile görevlendirildi.

1531-1533
Panama'dan yola çıkan Pizarro, Tumbez yakınlarında karaya çıktı. Ertesi yıl Cajamarca'da İnka kralı ile bir görüşme yapmayı sağlayarak kral Atahualpa'yı bir hileyle esir aldı. Kralın özgürlüğüne karşılık kendisine hazinesini bağışlaması, imparatorluk içinde isyanların çıkmasına neden oldu. Bu arada Almagro da beraberinde getirdiği takviye kuvvetlerle Pizarro'nun yardımına koşmuş bulunuyordu. Atahualpa 1533'te Cuzco'yu ele geçirmiş olan İspanyollar tarafından yargılandı ve ölüme mahkûm oldu. Bu arada Benalcazar da Quito'ya gelmiş bulunuyordu, daha sonra Ekvator'un fethini tamamlayarak Kolombiya'ya doğru ilerlemesini sürdürdü.

1534
Şarlken tarafından Güney Amerika'nın fethi emredildi. Don

Antonio de Mendoza'nın idaresinde Yeni İspanya (Meksika) genel valiliği kuruldu.

1535-1537

Rimac kıyısında Pızarro tarafından Lima adlı koloni kuruldu. Almagro Arjantin topraklarının bir bölümünü katederek Şili'ye bir sefer düzenledi. Pedro de Mendoza 1536'da Rio de la Plata kıyısında Santa Maria de los Buenos Aires limanını kurdu. Magdalena ırmağını geçen Quesada, Kolombiya'nın iç kısımlarına kadar ilerlemeyi başardı. Daha sonra bölgenin fethini tamamlayarak Bogota'da Santa Fe adlı başkenti kurdu. 1537'de Peru'da beyazlar arasında uzun yıllar sürecek olan bir iç savaş patlak verdi. Aynı yıl Paraguay'da Juan de Salazar tarafından Asuncion adlı şehir kuruldu.

1540

Quito Krallıgı'nın valiliğine atanan Gonzalo Pizarro, ülkenin doğusunu ele geçirdi. Amazon nehrinin tamamı, Orellana tarafından fethedildi.

1541-1542

Buenos Aires halkı açlık ve Kızılderili saldırıları sonucu şehri terk ederek Paraguay'da kurulmuş olan Asuncion'a yerleşti. Şili'de Valdivia tarafıdan Santiago kenti kuruldu. Ertesi yıl Lima' da kraliyet mahkemesi düzeyinde, "Real Audencia" adlı bir kuruluş faaliyete geçti.

1543

Kuzeybatı Arjantin ilk kez Diego de Rojas tarafından keşfedildi.

1544

Ülkedeki isyanlara bir son vermek amacıyla Peru'da bir genel valilik kurularak başına Nunez de Vala atandı, ancak adı geçen yetkili Gonzalo Pizarro tarafından kaçırılarak öldürüldü.

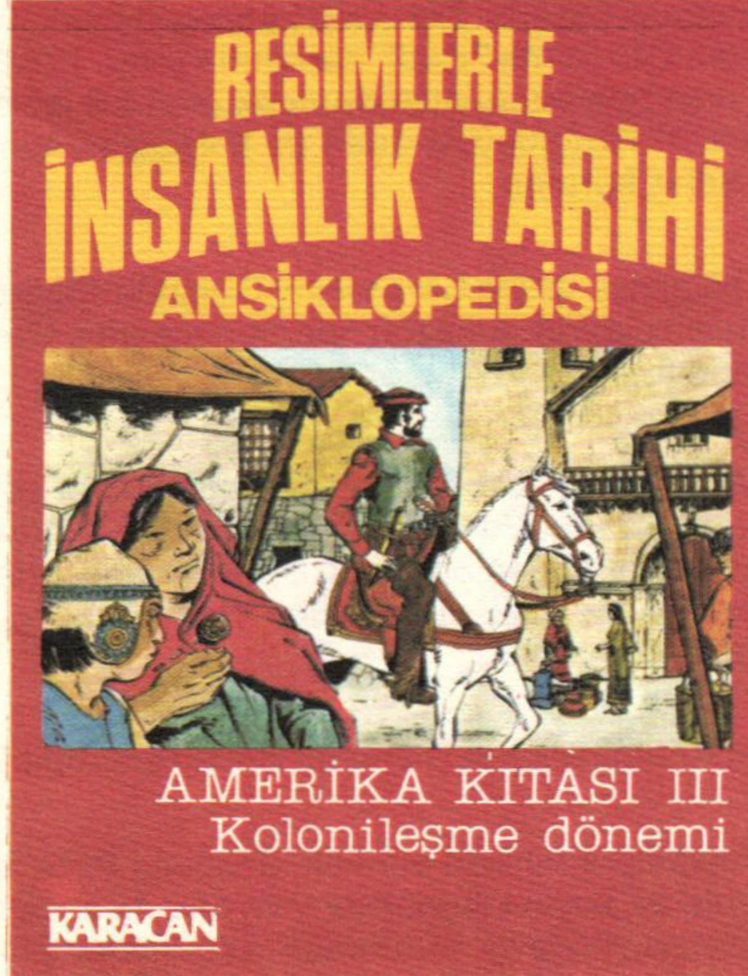
1549-1550

Kuzeybatı Arjantin Nunez del Prado tarafından fethedildi. Ertesi yıl ilk koloni Barco I kuruldu.

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

GELECEK SAYI:

AMERİKA KITASI III
Kolonileşme dönemi



BAYİNİZDEN ŞİMDİDEN AYIRTINIZ